18 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
މ ލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 26 ވަނަ ބައްދަލުވުން
23 ނޮވެންބަރު 2016

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފަށާނަން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 26 ވަނަ ބައްދަލުވުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މިގެންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން ޢާއްމު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީތައް ކުރިއަށްގެންދަނީ
މީޑިޔާގެ ހާޒިރުގައި އޮންކޮށްގެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަކިގޮތަކަށް ހުށަނާޅުއްވާ ކަމުގައި ވާނަމަ. މިއަދު
ވަކިގޮތަކަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ހުށަނާޅުއްވާތީ މީޑިޔާ އޮންކަމުގައި ދަންނަވަމުން ކުރިއަށް ގެންދަން. އާދެ!
ދެވަނަ ނުކުތާގައި މިއޮތް އޮޑިޓު ގާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތީން އޮޑިޓަރ
ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ އޮޑިޓުކުރުމުގެ މުސްތަޤިއްލު އޮޑިޓަރެއް ޢައްޔަންކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން
މަޝްވަރާކުރުން. ކޮންމެ އަހަ ރެގައި ވެސް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ކުރިއަށްގެންދާ މަސައްކަތެއް މިއީ. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މިހާރު އިދާރީމޭޒަށް މި މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން ޙަވާލުކޮށްގެން ކުރިއަށް
ގެންދަން ގޮތްތަކެއް ކަނޑައެޅެން. ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި މި މަސައްކަތް ކުރެއްވުމުގެ އެންމެ ގިނައިން
އުޅުއްވާފައިވާ ދެ މެންބަރުން ހަމަ ގައިމު ވެސް 2 ޕާޓީގެ ފަރާތުން އެބަ ތިއްބެވި. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް އަދި އޭގެފަހު ން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހަނދާންވޭ ތިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ކުރިން މަޝްވަރާކުރި ހަނދާން. އެހެންވީމާ، މިހާރު އެކަން ގޮސްފަ އި އޮތް
ހިސާބެއް އެނގުނީމާ ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރަށް ތިކަމުގައި މަޝްވަރާއެއް ކުރަން އެ ނގޭނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހަނދާންނެތިގެން ތި އުޅެނީ. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އެދުވަހު ވާހަކަދައްކަމުން އެ ޑިސަ އިޑުކޮށްފަ އި އޮތް
ބައްދަލުވުން ކެންސަލްވީ. އާދެ! އެހެންވީމާ، ޢާއްމުކޮށް ހުށަހަޅުއްވައިގެން ހުށަހެޅުއްވުމަށް ދަންނަވަން.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އެ ދިރާސާކުރުމަށް ޓަކައި އިދާރީމޭޒާ ހަވާލުކޮށްފައި އޭގެ ތެރެއިން ހުރިހާ ގޮތަކުން
އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ މިންގަނޑަށް ފެތޭ 3 ޕާޓީއެއް ޝޯޓުލިސްޓުކޮށްފައި ދެން އޮންނަ ކޮމިޓީއެއްގެ ޖަލްސާގައި
ހުށަހަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
1

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ އެ
ހުށަހެޅުއްވީ ކޮމިޓީން ޢާ އްމުކޮށް ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް އޮޑިޓު ގާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ގޮތުން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ އޮޑިޓު ހެދުމަށް ގޮތްތަކެއް ކަނޑައަޅަން. މިނިވަން އޮޑިޓަރެއް ކަނޑައެޅުމަކީ މި
ކޮމިޓީން ކުރާކަމަކަށް ވާތީވެ ދެންމެ އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުން ނޯޓުކޮށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދަށް
ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާނ! މީގެ ކުރިން ވެސް މިތަނުން އިޢުލާނުކުރަނީ ބަޔަކު ހޯދަން. ކޮށްފައި އޭގެފަހުގައި ދެން އެ ބެލުމަށްފަހުގައި
ބަޔަކު ނިންމަނީ. އެހެންވީމާ، އެ ލިބިފައި، މިހާރު އިޢުލާނުކޮށްގެން މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި ހުރެއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ،
އިޢުލާނުނުކުރެއެއްނު އަދި؟ އެހެންވީމާ، އިޢުލާނުކުރަން. ކޮށްފައި އެ ލިބޭ ހަމަ ކުރިން ވެސް އެ ގެންދާ ގޮތަށް. ހަމަ
އެގޮތަށް ޣަފޫރު ވެސް އެ ހުށަހެޅުއްވީ އެގޮތަށް ކަމަށް މި ބެލެވެނީ. އެހެންވީމާ، އިޢުލާނުކޮށްފައި އޭގެފަހުގައި އެ
ލިބޭ ޕްރޮޕޯސަލުތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައި ގޮތެއް ނިންމާގޮތަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން އެގޮތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ޚިޔާލު އެއްގޮތްވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތު ގައި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި
ވޯޓަކަށް ނުދިޔަ ނަމަވެސް މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިދާރީމޭޒަށް ދަންނަވައިލެވޭނެ އޮޑިޓު އޮފީހުގެ އޮޑިޓުކުރުމަށް
ޓަކައި އިޢުލާނުކުރައްވައިގެން އެހެން އަހަރުތަކެކޭ ވެސް އެއްގޮތަށް މިނިވަން އޮޑިޓަރަކު ހަމަޖެއްސެވުމަށް ޓަކައި
އިދާރީމޭޒުން މި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ކަނޑައަޅަމުން އެޖެންޑާ އައިޓަމު 3 އަށް. ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ
ގަވާއިދު މުރާޖަޢާކުރުމަށްފަހު ގަވާއިދު ގެޒެޓުކުރުމާމެދު ކޮމިޓީގެ ލަފައަކަށް އެދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްއިން 7
އޭޕްރީލް 2016 ގައި ލިބިފައިވާ ސިޓީއާމެދު މަޝްވަރާކޮށް ގޮތެއް ކަނޑަ އެޅުން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! މި
މައްސަލައިގައި 7 އޭޕްރީލްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ސިޓީ ލިބިގެންދިއުމާއި ގުޅިގެން އެއީ 2016 މާލިއްޔަތު
ކޮމިޓީގެ 12 ވަނަ ބައްދަލުވުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މިގެންދަނީ 26 ވަނަ ބައްދަލުވުން. 12 ވަނަ
ބައްދަލުވުމުގައި އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މިކަންވަނީ ހިއްސާކޮށް މެންބަރުންގެ ލަފައަކަށް ޚިޔާލަށް
ވިސްނާވަޑައިގަތުމަށް ވަގުތު ދެއްވާފަ. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
2

އަޅުގަނޑު ހަނދާންވޭ އޭރު އޭގައި ހުރި މައްސަލަތައް ދިރާސާކުރަން އިދާރީމޭޒަށް އެކަން ޙަވާލުކުރި ހަނދާނެއް.
އެހެންވެއްޖެއްޔާ އޭގައި ހުރި މައްސަލަތައް ވާނީ މިހާރު އިދާރީމޭޒުން އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް ގެނެވޭ ވަރަށް
ނިމިފައި ކަމަށް އަޅުގަނޑު މިބަލަނީ. އިދާރީމޭޒުން ލީގަލް ބޭފުޅުންގެ ލަފާ ލިބުނީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭތި
ނިންމިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ބެލީ. އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް ގޮސްފައި އޮތް ހިސާބެއް ސާފުކޮށްލަދިނުން
އެދެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ އެ ވިދާޅުވި ފަދައިން އިދާރީމޭޒުން އެއްކުރެވުނު މަޢުލޫމާތު އެއީ
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްއިން އެއްކުރެވިފައިވާ މަޢުލޫމާތެއްގެ ސަމަރައިޒު ޝީޓެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
ފައިލުކޮޅުގައި އޮންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ ސިޓީއާ އެކުގައި އެކުލަވާލެވިފައިވާ މާލިއްޔަތުގެ ގަވާއިދު ގެ
އިތުރުން ސަމަރައިޒުކުރެވިފައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފަސޭހަފުޅުވާނެ ގޮތެއްގެ މަތީން އިދާރީމޭޒުން މިނިސްޓްރީ
އޮފް ފިނޭންސްގެ އެހީތެރިކަމާއެކު މަސައްކަތް ނިމިފައި ވާ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތް ތެރި މެންބަރު ކުޑަކޮށް
ބައްލަވަ އިލެއްވުމަށްފަހު ގޮތެއް ކަނޑައަޅުއްވާނެ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު
އަރުވަން.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށްގިނަ ދުވަސް ވެއްޖެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއް ނުބާއްވާތާ. އަދި މި މައްސަލައިގައި އެންމެފަހުން
މަޝްވަރާކުރެވުނު ދުވަހެއް ހަނދާނެއް ވެސް ނުވެސްނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ މި ކަރުދާހާ މެދުގައި
ގޮތެއް ނިންމުމަށް ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވަން. އެންމެކުޑަވެގެން މާދަމާގެ ނިޔަލަށް ނަމަވެސް އިނގޭތޯ. އެއީ ކުއްލިއަކަށް
އައިސް މިކަމެއް ކުރާއިރުގައި އެއީ މިހާރު މިކަންކަން ހިނގާގޮތުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރުގައި ދިމާވާ މައްސަލަތައް އެބަ
ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން މިތާ މިތިބީ ހަމަ ގިނަ ބޭފުޅުންނަކީ ވިޔަފާރީގެ ތެރޭގައި އުޅުއްވާ ބޭފުޅުން. ދެން ޢާއްމު
ގޮތެއްގައި މިހިނގާ ތަންތަނުން ކުރާ ކަންތައްތަކާއި ހިނގާ ކަންތައްތަކާއި އެއްޗެއްސަށް ބަލާއިރުގައި އެކިއެކި
ކަންކަން ކުރުމުގައި ވީހާ ވެސް ވަރަކަށް ދެފުށް ފެންނަގޮތަށް ޓްރާންސްޕޭރަންޓުކޮށް މިކަންކުރެވޭނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް
މިކަންކަން އެކުލަވާލަންޖެހޭނީ. އަދި މިހާރު މާލިއްޔަތު ގާނޫނުގައި ހުރި އުނދަގޫ ދަތިތަކަށް އެބަޖެހޭ ޙައްލު ލިބެން.
މީގައި އެބަހުރި ވަރަށްގިނަ ކޮޅުތައް. މިސާލަކަށް މާލިއްޔަތު ގާނޫނު މިހާރު ބުނާގޮތުން ބައެއް ކަހަލަ ބިޑުތަކަށް
ކުރިމަތިލުމުގައި މި ހުންނަ އުސޫލުތަކަށް ބަލާއިރުގައި ދެމީހުން ނޫނީ އެކަކު ލައިގެން ފުރަތަމަ ލިބޭ ގޮތެއް ނޯވެ.
ދެން ދެވަނަ ފަހަރުވެއްޖެ ކަމަށްވަންޏާ އެންމެ ޕާޓީން ލައިފި ކަމަށްވަންޏާ ވެސް އެބަ ލިބޭ. ދެން ހަމަ އެއާއިއެކުގައި
3

ދެން ދިމާވާ ބައެއް ތަފާތު މައްސަލަތަކުގައި ވަކި އަދަދަކަށްވުރެ މައްޗަށް ހުންނަ ޕްރޮޖެކްޓްސްތައް މިޖެހެނީ ޓެންޑަރ
ބޯޑަށް ދާން. ޓެންޑަރ ބޯޑުން މި ޢަމަލުކުރާ އުސޫލުތަކަކީ ކޮބައިކަން ވެސް އެނގެންޖެހޭ އެބަ. ޓެންޑަރ ބޯޑުގައި
އޮންނަ އެމީހުން ބަލަހައްޓާން މިކަންކަން ކުރަން އޮންނަނީ ކޮން ގަވާއިދެއްގައިތޯ ކޮބައިތޯ އެ ބޭފުޅުން ޢަމަލުކުރާ
ގަވާއިދަކީ؟ ކޮބައިތޯ އެ ބޭފުޅުން މި ބަލަހައްޓާ މިންގަނޑުތަކަކީ؟ މިސާލަކަށް ރާއްޖޭގައި މިހާރު ހުރި ހުރިހާ
ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް އެންމެ ކުންފުންޏަކަށް ދީ ނިންމައިފި އިނގޭތޯ. 2 ބިލިއަނަށްވުރެ ގިނަ ޕްރައިވެޓު ކުންފުންޏަކަށް
ގާތްގަނޑަކަށް 1.5 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށްވުރެ ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓްސް ދީފައި އެބަހުރި. އެދީފައި ހުރިއިރު އެމީހުންގެ
ކެޕޭސިޓީ އެބަހުރިތޯ އެވަރަށް؟ ހަމަ ދެނީދެނީ. ދެން އެ ދޭއިރުގައި އެ އިންނަ މުއްދަތު ފުރަތަމަ ހުށަހަޅާ ޕްރޮޕޯސަލާ
އެއްގޮތަށް އެކަން ނުނިންމި ކަމުގައިވީ ނަމަވެސް އެ މައްސަލަ އެ މަސައްކަތް ނެގޭ ގޮތެއް ވެސް ނޯވެ. އެހެންވީމާ،
މިއީ ވެސް ވަރަށްބޮޑެތި މައްސަލަތައް މިހުންނަނީ. އެހެންވީމާ، އިތުރަށް މިކަން އެބަޖެހޭ ހަރުދަނާކުރަން މާލިއްޔަތު
ގާނޫނުގެ ދަށުން ކުޑަ އަގެއް ލާފައި ޕްރޮޖެކްޓު ނަގާފައި ދެން ބޮޑު އަގުލީ މީހާއަށްވުރެ އިންނަ މުއްދަތަށް ވެސް
ނުނިންމާ މި ޕްރޮޕޯސަލް މިލަނީ 3 މަސްދުވަސް ތެރޭގައި ނިންމަން. ނޫނީ 1 އަހަރު ދުވަހުތެރޭ ނިންމަން. ދެން
އަނެއް މީހާ މި އޮންނަނީ 5 އަހަރުން ނިންމަން ނޫނީ 4 އަހަރުން ނިންމަން. އެއްކަލަ ކުޑަކުޑަ ޑިފަރެންސް.
އެހެންވީމާ، މީގެން އެޑްވާންޓޭޖު ނެގޭނެ ގޮތްގޮތް އެބަހުރޭ. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ އެއްޗެހިތަކަށް އެބަޖެހޭ
ރިޢާޔަތްކޮށް ބެލޭނެގޮތެއް އޮންނަން. އެހެންވީމާ، މިއީ މިހާރު އެއްދުވަހު އަޅުގަނޑުމެން އައިސް ވޯޓެއް ނަގަން
ފާސްކޮށްލުމުގެ ބަދަލުގައި މިއަށް ތަންކޮޅެއް ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭ. އަދި މިހާރު މި މުދާ ހޯދުމުގައާއި އަދި މި
ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި ހުރި ދަތިތަކަކީ ކޮބައިތޯ ބަލަން ވެސް އެބަޖެހޭ. އެކަން ވެސް މީ ގެ ން ޙައްލުވެގެންދޭތޯ. އަދި
ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން މިކަންކުރުމުގެ ކުރީގައި މި ކޮމިޓީން އެބަޖެހޭ އޭ.ސީ.ސީއަށް އެމީހުންގެ ރެކޮމަންޑޭޝަނެއް
ހޯދާލަން އެބަޖެހޭ. އެއީ މުހިންމު ކަމެއް. އަދި އޭގެއިތުރުން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިކަމާ
ބެހޭ ގޮތުން މަޝްވަރާކޮށްލަން އެބަޖެހޭ. އެއީ އެންމެފަހުން ވެސް ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ވެސް އެ ބޭފުޅުން ވާހަކަ
ދެއްކެވިއިރުގައި އެބަހުރި މިހާރު ވެސް މާލިއްޔަތު ގަވާއިދަށް ވެސް ބަދަލުތަކެއް ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް ދައުލަތުގެ
މުދަލާއި ފައިސާ ހޭދަކުރުމުގައި މިހާރު އޮތް އުސޫލުތަކަށް ރަނގަޅު ހެޔޮ ބަދަލުތަކެއް ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް އެ
ބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ. އެހެންވީމާ، އެކަންކަން ޙައްލުވާ ގޮތަށް އެކަން ކަން ހާސިލުވާނެ ގޮތަށް މިކަން ކުރިއްޔާ
ރަނގަޅުވާނީ. އަޅުގަނޑުމެން އަވަސް އަރުވާލައިގެން މިކަންކުރުމުގެ އެއްވެސް ބޭނުމެއްނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް
ފެންނަނީ އެގޮތަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އޭ.ސީ.ސީއަށާއި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލުގެ
އޮފީހަށް ވެސް މިއާ ބެހޭ ކޮޕީ އެއްވެސް ފޮނުވާލަން. އަދި މެންބަރުންނަށް ވެސް އިތުރު ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވަން މި
ބަލާލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
4

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ސިޓީ 7 އޭޕްރީލް
2016 ގައި ލިބުމާ ގުޅިގެން ، ހަމަޖެހިގެން 13 އޭޕްރީލްގައި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 12 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި
މެންބަރުން މިކަމާ ބަޙުސްކުރައްވާފައިވާނެ. ދެން ތެދެއްމެ އެއާއި ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭގެފަހުން
ކަނޑައެޅިގެން މިކަމަށް އެޖެންޑާކޮށްފައި ބައްދަލުވުމެއް ކުރިއަށް ނުގެންދެވުނު ނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ހަމަ ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް ވަނީ ކޮމިޓީގައި ކުރައްވާފަ. އިދާރީމޭޒުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިވަނީ
މަޢުލޫމާތު އެއްކުރެވިފަ. އެހެންވީމާ، މިހާރު ހުށަހެޅިގެންދާ ގޮތަށް ބަލާކަމުގައި ވާނަމަ އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ
ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނާ އަދި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުން މަޖިލީހަށް ހާޒިރުކޮށްގެން ވެސް އަދި އިތުރަށް
އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަން ބޭނުންވާ އިތުރު މަޢުލޫމާތެއް އެހެން ދިމާއަކުން އޮތް ކަމުގައި ވާނަމަ އެ ވެސް
ކުރިއަށްގެންދާގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނިންމިދާނެ. ބާކީއޮތް ދެ ދުވަހެއްގެ ދެތިން ދުވަހެއްގެ މަސައްކަތް ކޮށްގެން
މިކަން ނިންމާލުމަށް. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިކަމަށް ވަގުތުކޮޅު ހޯއްދަވައިގެން ކުރިއަށް ގެންދަން
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަމުން ގެންދާނަން. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ފުރުޞަތު އަރުވައިފިން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙުމަދު
އާމިރު ކުރިއަށް ގެންދެއްވުމަށް ދަންނަވަން.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙުމަދު އާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. އާދެ! މި އިޞްލާޙަކީ ތި ވިދާޅުވިފަދައިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް
ކުރިން މި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙެއް. ދެން މި އިޞްލާޙުގެ މައިގަނޑު ، މައިގަނޑު ބޭނުމަކީ މިހާރު
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މުއައްސަސާތަކުން ކުރަމުން އަންނަ ޚަރަދުތައް އޭގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނަން
ބައެއް ކަހަލަ، ބައެއް ކަހަލަ ޚަރަދުތައް މިހާރު އިން ވަރަށްވުރެ މައްޗަށް ޖައްސާލާފައި އޮތް އިޞްލާޙެއް ޙަޤީޤަތުގައި
މި އިޞްލާޙަކީ. އޭގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނަން މި ޕްރޮކިޔުމެންޓު ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ހުއްދަ
ދިނުމަށް ޕްރޮކިޔުމެންޓުގެ އަގުގެ ތަކެތީގެ އަގަށްވާ 1 ހާސް ރުފިޔާ އިންނަ އަދަދު 15 ސަތޭކަ ރުފިޔާއަށް ހެދުމަށާއި
އަދި ހަމަ އެއާއިއެކު ހަމަ މިދެންވިހެން ޕްރޮކިޔުމެންޓު، ޕްރޮކިޔުމެންޓު ކަންތައް ޕްރޮކިޔުމެންޓުގެ އަގުތަ އް، ތަކެތީގެ
އަގަށް ވާ 1 ހާސް ރުފިޔާއިން ފެށިގެން 25 ހާސް ރުފިޔާއާ ދެމެދުގައި އިންނަ އަދަދު 35 ހާސް ރުފިޔާއަށް
ހެދުމަށާއި އަދި ހަމަ އެއާއެކު ދެން މިހެންގޮސް ކޮއްތު ފައިސާއާ މިހާރު ކޮންމެގޮތެއް ވިޔަސް މިހާރު ދައުލަތުގެ
ދައުލަތް ހިންގުމަށް މާކުރީސުރެއް ފެށިގެން މި ކަނޑައަޅާފައި އޮންނަ ސީލިންގއެ އްގެ ސަބަބުން އުނދަގޫތަކެއް
ވާކަން ޙަޤީޤަތުގައި ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އެކަން އިޞްލާޙުކުރުމަށް ޓަކައި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއަށް މިހާގިނަދުވަސް
މި އިޞްލާޙު އޮންނަންޖެހުނީތީވެ އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ކަންބޮޑުވަން. ޙަޤީޤަތުގައި ދައުލަތް ހިންގުމަށް ޓަކައި މިއީ
5

އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެހެން ވެސް ކޮށްދޭންޖެހޭ ކަމެއް. މިސާލަކަށް މުއައްސަސާތަކުން އިޢުލާނުކޮށްގެން މިހާރު ބިޑު
މިކުރެވެނީ 1.5 މިލިއަނަށްވުރެ މަތީ އަދަދަކަށެއް ނުކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ އަދަދު ވެސް މީގައި މި އަންނަނީ
2 މިލިއަނަށް ބޮޑުކޮށްފައި އިން ކުރުމެއް މި އިންނަނީ. އަޅުގަނޑުގެ އަސްލު ހުށަހެޅުމަކީ އެ އަދަދު ވެސް ހަމަ 2
މިލިއަނަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން، ދެންމެ ހަމަ މުޤައްރިރުގެ ވާހަކައިގައި ވިދާޅުވިފަދައިން މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން
އިތުރަށް މީގަ އި ދެވިދާނެ ފުރުޞަތުތަކެއް ހޯދުމަށް ޓަކައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ މިތަނަށް ހާޒިރުކޮށް އެ ބޭފުޅުން ގެ
ހަމަ މަޝްވަރާ ހޯދުން ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އަޅުގަނޑު ހަމަ މިދަނޑިވަޅުގައި ވެސް
އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާލަން. މީގައި ހުރި ބައެއް އަދަދުތައް މިހާރު ހުރި އަދަދަށްވުރެ ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހަމަ
ބޮޑުކޮށްލުމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. މިދެންނެވީ 35 ހާސް ރުފިޔާ އިންތަން 5 ހާސް، 50 ހާހަށް ހެދުމަށް 2
މިލިއަން އިންތަން 3 މިލިއަނަށް ހެދުމަށާއި އަދި ހަމަ އެއާއިއެކު މި 15 ސަތޭކައަށް ހުރި ކޮންމެ ތަނެއް 3 ހާސް
ރުފިޔާއަށް ހެދުމަށް އަޅުގަނޑު، އެއީ މިހާރުގެ ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް ތަކެތީގެ އަގާ އި ކަންކަންކުރަންޖެހޭ މިންވަރާ
އަޅައިބަލާލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙަޤީޤަތުގައި އެންމެ ރަނގަޅު ސްޕީޑުގައި ދައުލަތް ހިންގުމަށް ޓަކައި
ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން އެންމެ ފުރިހަމައަށް ނުކުރެވޭކަމުގެ ޝަކުވާތައް މުއައްސަސާތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ތަކުރާރުކޮށް އެކިއެކި ދިމާތަކުން ކުރަމުންގެންދޭ. ގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހެންވީމާ، މި އަދަދުތައް
އަދިވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނީ މިސާލަކަށް، ރަށެއްގައި ރަށު ކައުންސިލުން އިޢުލާނުކޮށްގެން ޕްރޮޖެކްޓެއް
ހިންގަން ބަލާއިރު ކްލާސްރޫމެއް ވެސް އަދި އެހެން ކަމެއް ވެސް ކޮށްލަން ބަލައިލާއިރުގައި މިހާރު 1.5 މިލިއަނުގެ
ސީލިންގ ކަނޑައެޅިފައި އޮތީމަ އެއީ މާކުރީއްސުރެ ފެށިގެން މާކުރީއްސުރެ ފެށިގެން ކަނޑައެޅިފައި އިންނަ ސީލިންގ
އެއް. އެހެންވީމާ، ވާގޮތަކީ އެކަމެއް ނުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިހާރުގެ މި އިޤްތި ޞާދަށާއި މިހާރު މީހުންގެ
އާމްދަނީ ލިބޭ މިންވަރަށާއި އަދި މަސައްކަތުގެ އަ ގަށާއި ރަށްރަށުގައި މަސައްކަތް ކުރެވެން ހުރި ފެންވަރަށާއި މިހުރިހާ
އެއްޗެހިތަކަށް ބަލައި ރިޢާޔަތްކޮށް ސީލިންގއެއް ގޮތުގައި 3 މިލިއަން ކަނޑައެޅުމަކީ ހަމަ ގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑަށް
އެކަށީގެންވާ އަދަދެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭތީ ހަމަ މިހެން މި ދަންނަވާލީ. މިހާރު މިނިސްޓްރީން
ފޮނުވާފައި އޮތް އަދަދުގެ ތެރެއަށް 15 ހުރިތަން 3 ހާސް ރުފިޔާއަށް، 35 ހާހަށް ހުރި ތަން 50 ހާސް ރުފިޔާއަށް.
އަދި 2 މިލިއަން އޮތްތަން 3 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ހުށަހެޅުމަށް ޓަކައި މި މަސައްކަތް މިގޮތަށް ކުރެވިދާނެތޯ
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި އަހާލައިގެން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުން ހާޒިރުކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން އިނގޭތޯ.
6

މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މި ރާއްޖޭގައި އެންމެ ބޮޑެތި ކޮރަޕްޝަންތައް ހިނގާ ދައުލަތުން އެންމެބޮޑު ވޭސްޓެއް މިހިނގާ ކަމަކީ
ޕްރޮކިޔުމަންޓު ކަންތައްތައް ހިނގާގޮތް ހަރުދަނާ ނުވުން. މި ގަވާއިދު ވެސް ވަރަށްދިގު. އަދި ވަރަށްގިނަ
ކަންތައްތަކެއް ކަވަރކޮށްފައި ވެސް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، އެންމެ މައިގަނޑު މައްސަލަތަކަށް އަދިވެސް ޙައްލެއް
އަންނަ ތަނެއް ނުފެނޭ މި ގަވާއިދުގެ ދަށުން ވެސް. އެއީ އެހެން އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ
ދުނިޔޭގެ އެކިކަހަލަ ޕްރޮޑަކްޓުތައް މި އުފައްދަނީ ހަމަ ސީދާ އެކި ކުންފުނިތަކުން. އެ ކުންފުނިތަކުން ސޯލް
އެޖެންސީ ހޯދައިގެން މި ދުނިޔޭގެ އެހެން ބޮޑެތި ސަރުކާރުތަކުން ވެސް މިކުރާ ގޮތަކީ ހަމަ އޭގެ މެނިފެކްޗަރާ އަތުން
އެއްޗެހި ގަތުން. މިހާރު މިރާއްޖޭގައި މިކަން މިކުރަނީ ވަރަށް އެހެން ގޮތަކަށް. ތަރޑް ސޯސް 4 ވަނަ ފަރާތުން 5
ވަނަ ފަރާތުން އެއްޗެތި ގަންނަ އުސޫލެއް މި ގެންގުޅެނީ. އެހެންވީމާ، ސެންޓުރަލް ޕްރޮކިޔުމެންޓު އޯގަނައިޒޭޝަނެއް
ރާއްޖޭގައި ހުރެގެން ކުރީގައި ޒަމާނުގެ ތަންކޮޅެއް ކުރިން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެސް.ޓީ.އޯ އިން އެ ދައުރު
އަދާކުރަމުންދިޔަހެން. އެހެންނަމަވެސް، އެސް.ޓީ.އޯގައި ތިއްބެވި އެކިފަހަރު ތިއްބެވި އެކި ބޭފުޅުން އެސް.ޓީ.އޯ ސޯލް
އެޖެންޓުކަން ލިބިފައި ހުރި މުދާތައް ވެސް މަޑުމަޑުން އެހެން އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް ދޫކުރަމުން ދޫކުރަމުންގޮސް
މިހާރު އެސް.ޓީ.އޯ އިން ސޯލް އެޖެންޓުކަން އޮންނަ ކަމެއް ވެސް ވަރަށް ނެތް. ދެން މިހާރު ބިޑުކޮށްގެން ވެސް މިކަން
މިކުރާގޮތުން ކުއްލިއަކަށް އިންޖީނެއް ގެންނަންވެއްޖެއްޔާ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިފެންނަނީ އިނގިރޭސިވިލާތުން
ޖަރުމަނުން ޖަޕާނުން ގެންނަ އިންޖީނެއް ކޮންމެވެސް ސިއްރު މަޢުލޫމާތެއް ލިބިގެން އެ ސަޕްލައިކުރަން
ބޭނުންވާއިރަށް މި ހުންނަނީ މާލެ ގެނެސްފަ. 3 ދުވަހު ތެރޭގައި އިޢުލާނުކޮށްފާނެ 3 ދުވަހުން އިންޖީނު
ސަޕްލައިކުރަން. ކުރީމާ ދެން އެ މީހުން ބޭނުން އަގަކަށް މި ވިއްކާލަނީ. އަޅުގަނޑަށް ލަފާކުރެވެނީ، ދެން
އަޅުގަނޑަކީ ވިޔަފާރިކުރާ މީހަކަށްވެފައި ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގަ އި ރާއްޖެއިން މިބޭނުންކުރާ ޢާއްމު މުދަލުގެ
އަގު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭތީ ހަމަ ތީރިހަކަށް ޕަސަންޓު ސާޅީހަކަށް ޕަސަންޓު ދައުލަތަށް ޕްރޮކިޔުމެންޓުގެ މުދާ
ގަތުމުގެ ތެރެއިން ހަމަ ފޭދިގެން އެބަދޭ. މިއީ ހަމަ ޙަޤީޤަތެއް. އެއީ މެޑިކަލް ސަޕްލައި ކަމަށް ވިޔަސް އަދި އެހެން
ކަމެއް ވިޔަސް. ޕްރައިވެޓް ޕާޓީތަކަށް މުޅިން ވެސް ދައުލަތަށް އެތެރެކުރާ އެއްޗެތި މި ދެނީ. ދެން ތިން މީހުން
ގެނަޔަސް ހަތަރު މީހުން ގެނަޔަސް މި ކަންކަމެއް ނުހިނގާ. އެހެންވީމާ، ދުނިޔޭގެ އެހެން މީހުން މި ކުރާ ގޮތަށް މި
ޒަމާނަކީ މިއީ ދުނިޔެއާ މުޅިން ގުޅިލާމެހިފައި އޮތް ތަނެއް. އިލެކްޓްރޯނިކް ވަޞީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން ވަގުތުން
ވަގުތަށް އެއްޗެތީގެ އަގު ބެލެން އެބަހުރި އެ މެނިފެކްޗަރަރގެ ކޮސްޓުތަކާއި އެއްޗެތި. އަދި ސަރުކާރު ކަހަލަ
ތަނަކުން ބަލްކްކޮށް އޯޑަރުކުރާ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އެ އެއް ޗެހި ހުންނާނެ ލިބެން. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި
މަޝްރޫޢުތަކަށް ބޭނުންވާ ތަކެތި ސީދާ މެނިފެކްޗަރަރ އަތުން އެތެރެކުރުމަށް ބާރުއެޅީމާ ހަމަ ގާތްގަނޑަކަށް
ދައުލަތުގެ ޕްރޮކި ޔުމަންޓް އަގު ތެރެއިން ހަމަ ތިރީހަކަށް ސާޅީހަކަށް ޕަސަންޓް ސޭވް ކުރެވޭނެކަން ޔަޤީން. އެހެންވީމާ ،
7

އަޅުގަނޑަށް އަދިވެސް އެތަނެއް ނުއެއް ފެނޭ މި ސެންޓްރަލް ޕްރޮކިޔުމަންޓް އޯގަނައިޒްވެގެން އެފިޝަންޓްކޮށް
އަގުހެޔޮކޮށް ދައުލަތަށް ލިބޭނެ. މިހާރު ތިން މީހުން ހަތަރު މީހުން ފަރާތަކުން ބިޑު އަތުލާ ވާހަކަދެއްކީމަ އެއީ ހަމަ
ނަމެއްގައި ކުރެވޭ ކަމެއް. ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން އަޅުގަނޑަށް އެނގިގެން މި ދަންނަވަނީ. ނަމެއްގައި ކުރެވޭ ކަމެއް.
ބައެއް މީހުން އެބަހުރޭ އެކި މީހުންގެ ނަމުގައި އެއް ކުންފުންޏެއް ހަދާފައި އިނގޭތޯ. އެކި ނަންނަމުގައި އެއް ބަޔަކު
އެކި ކުންފުނި ހަދާފަ. ތިން މީހުންނަކީ ވެސް އެކެއް. ތިން މީހަކު ސަރުކާރުގެ އޮފީހެއްގެ ޕްރޮކިޔުމަންޓަކަށް ދިޔައިމަ
އެއްކަލަ ތިން ފަރާތުން އަގު ހުށަހެޅުނީ އެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް އިނގޭ ކަމެއް މިކަން ވަރަށް
ފުޅާދާއިރާއެއްގައި އެބަ ހިނގާކަން. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުން މި ހިނގާ ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައާ މި ހުރިހާ ކަމެއްގެ
ވެސް މައިގަނޑު މި ފެށޭ ހިސާބަކީ އަދި ދައުލަތުން މި ވޭސްޓްވެގެންވާ އެއްޗެތި މި ވޭސްޓްވެގެންވާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ
ޕްރޮގްރާމްތައް ވެސް އެންމެ ބޮޑަށް ގެއްލުންވާ ހިސާބަކީ މި ތަކެތި ސޯސްކުރުމުގައި ޕްރޮކިޔުއަރ ކުރުމުގައި އިޓް
ސޯސް އެ މެނިފެކްޗަރަރ އަތުން ހެޔޮ އަގުގައި ބަލްކްކޮށް އޯޑަރުކޮށްގެން ރޭވުންތެރިކަމާއިއެކީ ނުގެންނަ މައްސަލަ.
މި ގަވާއިދުން އަޅުގަނޑަކަށް އެކަމަށް ބާރުއަޅާތީއެއް ނުފެނޭ. ދެން އިހުޒަމާނުއްސުރެން އޮންނަ ގޮތަށް ތިން
ފަރާތަކުން ބިޑު ގެންނަންވާނެއޭ މިހެން މި އޮންނަނީ. އެ ގޮތް ކަމަކުނުދޭ. އެހެން މި ދަންނަވަނީ މި ބުނިހެން އެއް
ސަޕްލަޔަރަކު ތިން، ހަތަރު މީހުންގެ ދަރިންގެ ނަމުގައި ދިހަ، ބާރަ ކުންފުނި ހަދާފައި އެތަނަށް ބިޑުކުރަން
ހުށަހަޅައިފާނެ. ހުށަހެޅީމާ ދެން އެތަނުން އެމީހުން ހޯދަންވާ އަގު ނޫން އެއަށްވުރެ ބޮޑުކޮށް ހުށަހަޅާފައި ދެން އެންމެ
ކުޑަ އަގު އެއޮތީ ލިބިފަ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ހިނގާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް
ވަރަށް ސާފުކޮށް އިނގޭ. މިކަން ހުއްޓުވުމަށް މަސައްކަތްކުރުން މިއީ މި ކޮމިޓީގެ ޒިންމާއެއް ކަމުގަ އި އަޅުގަނޑު
ދެކެން. އެހެންވީމާ، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ބޭފުޅުން ގެންނަވައިގެން ވެސް މިބައި އިންކޯޕަރޭޓްކުރުމަށް އަޅުގަނޑަށް
ފެންނަ ވާހަކަ ދަންނަވަން. މިހާރު މި އޮތްގޮތަށް ކަމަކުނުދޭ މި ގަވާއިދު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު، ގައްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙް މަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު ދެއްވި ފުރުޞަތަށް. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ ގަވާއިދާ
ބެހޭގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު މި ކަމަކީ ކޮންމެހެން ކުރަން ވެސް ޖެހޭ ކަމެއް. އަވަސް ވެސް ކުރަންޖެހޭނެ.
ނުކޮށްފިއްޔާމުން ސަރުކާރުގެ ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގެ ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދާއިރުގައި ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ހުރަސް
ވެސް އެޅިގެންދާނެ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދިރާސާކޮށް އަދި ކަމާ ބެހޭ
8

ފަރާތްތައް ގެނެސްގެން އެ ބޭފުޅުންނާ ވާހަކަދައްކައިގެން މީގައި އިޞްލާޙުކުރަން ހުރި ޖެހޭ ބައެއް ކަންތައްތައް
އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭކަން ވެސް ފާހަގަކޮށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުށަހެޅުމެއް ގޮތުގައި ހުށަހަޅަން ސަބް ކޮމިޓީއަކަށް މި
ފޮނުވައިގެން ސަބް ކޮމިޓީއެއްގެ ބެލުމުގެ ދަށުން މިކަން ކުރިއަށް ގެންދަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ ހުރިހާ ޕާޓީތަކުގެ ފަރާތުން ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާފައި މިވަނީ މި ގެޒެޓާ ބެހޭގޮތުން. ދަންނަވައިލަން
އަޅުގަނޑުމެން 7 އޭޕްރިލް 2016 ގައި ލިބިފައިވާ ސިޓީގަ އި ޢިބާރާތް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. ގާނޫނު
ނަންބަރު 3/2006، ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ
ގަވާއިދު އަލުން މުރާޖަޢާކޮށް އިޞްލާޙުކުރުމަށް ޓަކައި މި މިނިސްޓްރީންނާއި ދައުލަތުގެ ބައެއް އޮފީސްތަކުގެ ކަމާއި
ބެހޭ ބޭފުޅުން ހިމަނައިގެން ކޮމިޓީއެއް ވަނީ އެކުލަވައިލެވިފައޭ. މިގޮތުން މި ކޮމިޓީން ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ ގަވާއިދު
މުރާޖަޢާކުރުމަށްފަހު ގަވާއިދަށް ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް ކޮމިޓީއަށް ފެނުނު އިޞްލާޙުތައް ގެނެސް ގަވާއިދުވަނީ އަލުން
އެކުލަވައިލާފައޭ. އެހެންކަމުން، ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ ގަވާއިދު ގެޒެޓުކުރުމާއިމެދު ތިޔަ ކޮމިޓީގެ ލަފާފުޅަކަށް އެދި
ދަންނަވަމޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މި ގެންދާ މަސައްކަތް. އެ ގަވާއިދު މިއޮތީ. އޭގެ ސަމަރައިޒް ވަރޝަން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ފައިލްކޮޅުގައި އޮވެފައި ޓައިޕިންގގައި މި ޕްރިންޓިންގގައި މައްސަލައެއް އުޅެގެން ނަގާފައި
މި އޮތީ. ނަމަވެސް، މި ކޮޕީ ލިބޭނެ. އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މަސައްކަތްޕުޅު
ނިންމެވުމަށް ތިޔަ ގެންދަވާ ގޮތް ރަނގަޅު. އިތުރަށް މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުމެން ފިނޭންސުގެ ބޭފުޅުން ހާޒިރުކޮށްގެން
އަހައި މިސާލަކަށް، މެންބަރު އަޙްމަދު އާމިރު ކުރެއްވީ ޕްރޮކިޔުމަންޓުގެ ޙުއްދަތަކުގެ ތާވަލު ވެސް އެބައޮތް. އެ
ވިދާޅުވި މިންވަރަށްވުރެ އިތުރުކުރެވެން މިއައީ ކުރިން އޮތީ އެއްހާހުގެ ފަނަރަ ސަތޭކައަށް ފަންސަވީސް ހާހުން
ތިރީސް ފަހަކަށް 1.5 މިލިއަ ނުން ދެ މިލިއަނަށް. އެހެންވީމާ، އޭގެ ބަދަލުގައި އެ ގެންނަންވީވަރެއް އަޅުގަނޑުމެން
ވެސް ކިޔައިދީފައި އޯކޭ ގެޒެޓުކުރުމުގެ ޙުއްދަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދެނީ ތިޔަ ގޮތް ރަނގަޅޭ. އެކަމަކު އެއަށްވުރެ
ކުރިން މިގޮތް ރަނގަޅޭ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއީ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެން. ދެން ކުޑަ ކޮމިޓީއަކުން
ބައްދަލުކުރިޔަސް އަޅުގަނޑަށް ހެޔޮ ދެ ޕާޓީ ތިން ޕާޓީ އެއްވާކަމުގައިވާނަމަ އެގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދަން. އަޅުގަނޑު
ޚިޔާލު އެއްގޮތްކޮށްލުމަށް ޢަބްދުލްޣަފޫރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
9

މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގައި މި އޮންނަތާ ވެސް މިހާރު ހައެއްކަ މަސްވީ މި އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނާ ހެދި
ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައް ނުކުރެވި ލަސްވެގެން ނުވާނެ. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މި ހުށަހަޅާފައި
މިއޮތް ގޮތަށް ފާސްކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން މައްސަލައެ އް އޮވެއްޖެ އްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އަލުން މި ރީވިޒިޓްކުރެވިދާނެ
މި ގަވާއިދު ބަދަލުކުރަން ވެއްޖެއްޔާ ކުރެވިދާނެ. 6 މަސް، 7 މަސް ވެގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިއެއް
ނުހިފެހެއްޓޭނެ. މަސައްކަތް ލަސްވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީއެއް ނަގައިގެން ވެސް ކުޑަ ކޮމިޓީއެއް
ނަގައިގެން ވެސް އަލުން މީތި މުރާޖަޢާކޮށް މީގައި ރަނގަޅުކުރަން ހުރި ކަންތައް ރަނގަޅުކޮށްފައި މިހެން މިގޮތަށް
ބަދަލުކުރާށޭ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި ބުނީމަ އެކަން އެމީހުން ކުރާނެ. މިއީކީއެއް ބާވާލައްވާފައި އޮތް އެއްޗެއް
ނޫން. މިއީ ބަދަލުނުކުރެވޭނެ އެއްޗެއް ނޫން އެއީ. އެހެންވީމާ ، މިހާރުން މިހާރަށް 7 މަސް، 6 މަސްވެގެންދާއިރުގައި
މީތި މިތާ ނުނިމި ތާށިވެފައި އޮތުން އެއީ ދައުލަތުގެ މިކަހަލަ ކަންތައް ކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ހުރަސްއެޅޭނެ ކަމެއް.
އެހެންވީމާ، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ވެސް އަދި އެންޓި -ކޮރަޕްޝަނުން ވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް ގާނޫނުގައިވާ ކަންތައްތަކަށް
ފުށުއަރާނަމަ މިތަނަށް އައިސް މިތާ ބުނީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަން ކޮށްދެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަންޏެއް ނޫން
އެކަމުގައި ޒިންމާ އުފުލަންޖެހޭނީކީ. އެ ބޭފުޅުން ސަރުކާރު ތެރޭގައި ހުރި ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވަން ހުރި
މަސައްކަތްކުރެވެން އޮތް ގޮތެއް ހޯދުމަކީ އެ ބޭފުޅުންގެ ވެސް ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް
ނުކޮށް އަނެއްކާ ވެސް އެ ދެތަނަށް މި ފޮނުވައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ރިސެސްއަށް ގޮސްފައި މީތި ފާސްނުކޮށް
އޮންނަން ހަދައިގެން ތިން، ހަތަރު މަސް އަނެއްކާ ވެސް މީތި ލަސްވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މި
ހުށަހަޅާފައި މިއޮތް އެތި މިހާރުން މިހާރަށް ފާސްކޮށްފައި އިތުރަށް ކޮމިޓީން މި މައްސަލަ ބަލަން ބޭނުންވަންޏާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފޮނުވަންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް ފޮނުވާފައި މުރާޖަޢާކޮށްފައި އަނެއްކާ ވެސް ސަރުކާރުގައި
ގެޒެޓުކުރަން އެންގިދާނެ. އެކަންހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިއަދު ކުރަންވީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ލިބިއްޖެ މީގެ
ހަތަރު، ފަސް މަސް ކުރިން. މިހާރު ދެން މީގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން ވަގުތު ބޭނުންވެއޭ މިވެނި ކަމެއް
ކުރަންޖެހޭނެއޭ މިތާ ކިއުމުގެ މާނައެއް އޮތް ކަމެއް ނޫން. ބަލަންޏާ ބެލިފައި އޮންނާނީ މިހާރު. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މީތި ފާސްކުރަން މިހާރުން މިހާރަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޚިޔާލު އެއްގޮތްކޮށްލުމަށް ހަމަ އެ ދެއްވީ ވެސް ރަނގަޅު ޚިޔާލެއް ކަމުގައި ބަލައިގެން އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ އެ ދެ
ޕާޓީން އާމިރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު އާމިރު، ރިޔާޟް ރަޝީދު އަދި ޢަބްދުލްޣަފޫރު ވަކިން ގާތްގަނޑަކަށް
5 ވަރަކަށް މިނިޓު ނަމަވެސް މިއަށް ކުޑަކޮށް މަޝްވަރާކޮށްލަން އޭރުން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން
އެހާ ގިނަ ދުވަހު އޮތީމަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަދަލުގެނެވެން އެބައޮތް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ހަމަ ތިން ބޭފުޅުން
10

ވެސް ދެއްކެވީ ރަނގަޅު ވާހަކަފުޅު އިނގޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ވެސް އެ ހުށަހެޅުއްވީ ރަނގަޅު.
އެކަމަކު މި ސިޓީގެ ކަވަރުގައި އެބަ ބަޔާންކުރޭ އިދާރާއާ ގުޅުން ހުރި އޮފީސްތަކުގެ ބޭފުޅުން ހާޒިރުކޮށްގެން
ކޮމިޓީއެއް އުފެއްދެވި ވާހަކަ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އޭގައި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ވެސް، އެންޓި-
ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ހިމެނޭ. އެހެންވީމަ، އާމިރު ކުރެއްވި ސުވާލުގައި މިސާލަކަށް، އަޅުގަނޑުމެން އެއީތޯ ނޫންތޯ
ޗެކުކޮށްލަންޏާމުން ޗެކު ވެސް ކޮށްލެވެން އެބައޮތް. ރިޔާޟް ވެސް ހުށަހެޅުއްވީ އެގޮތަށް. އެއީ ކަންނޭނގެ އެ ޚިޔާލު
އެއްގޮތްކޮށްލެވޭ ހިސާބަކީ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް، އާމިރު. ތިން ބޭފުޅުން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހަމަ ޚިޔާލު އެއްގޮތްކުރެވުނު ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް އެބަ ސީރިޔަސްކޮށް ފެނޭ. އެއީ އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުންގެ
ވެސް ހަމަ ވިސްނުން މިހިރީ މި ފޯކަސްގައި ސަރުކާރުގެ މި މާލިއްޔަތު ގަވާއިދަށް އެ ބޭފުޅުން މިހާރު ނިންމަވާފައި
އޮތް ނިންމެވުމަށް މިއޮތް ގޮތަށް ފާސްކޮށްފައި ދެން ފަހުން އިތުރަށް ކުރަން ޖެހިއްޖެއްޔާ އެކަން ކުރުމަށް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި އެޖެންޑާ ނަންބަރު 2 އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނިންމި، 3 ސޮރީ އިނގޭތޯ.
ނިންމައިލެވިދާނެހެން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ހުށަހަޅުއްވައި ޢަބްދުލްޣަފޫރު ތާއީދުކުރައްވަނީ.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން ޣަފޫރުގެ ހުށަހެޅުން މިހާރު ނިންމަން މީތި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުށަހެޅުމުގެ ގޮތުގައި ޢަބްދުލްޣަފޫރު އެގޮތަށް ކުރިން ވަނީ ހުށަހެޅިފައި ކަމަށް އިދާރީމޭޒުގައި ނޯޓުކުރުމަށް
ދަންނަވަމުން އަދި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ތާއީދުކުރައްވައި އަދި އެމް.ޑީ.އޭގެ ފަރާތުން އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު އާމިރު ވެސް އެގޮތަށް ތާއީދުކުރައްވާކަން އިޝާރާތްކުރައްވާފައިވާތީ މި ކޮމިޓީގެ މިއަދުގެ
ބައްދަލުވުމުގައި އިއްތިފާޤުން މިކަން ނިމުނުކަން އިޢުލާންކުރަން އަޅުގަނޑު. އެއީ ގެޒެޓުކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ކޮމިޓީގެ އިޢުތިރާޟެއް ނެތްކަމަށް އިނގޭތޯ. ނަމަވެސް، ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތެއް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަންޖެހިއްޖެ
ކަމުގައިވާނަމަ ފިނޭންސް އަދި އެއާއި ގުޅުން ހުރި އެހެން އިދާރާތަކުން ހޯދައި ނިންމުމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ދަންނަވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. 4 ވަނަ ނުކުތާއެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި މިއޮތީ ދައުލަތުގެ
11

ޚަރަދަށް ޒިންމާވުމުގެ ގާނޫނު 7/2013 ގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފިސްކަލް ސްޓްރެޓެޖީ
އަންގައިދޭ ބަޔާނާއި 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދައުލަތުގެ ދަރަނީގެ ސްޓްރެޓެޖީ އަންގައިދޭ
ބަޔާން ކޮމިޓީގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ފޮނުއްވާފައިވާތީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީގެ ނަންބަރު 25
ޖުލައި 2016 ގެ ސިޓީ މެންބަރުންނާ ހިއްސާކޮށް މަޝްވަރާކުރުމަށް ގޮތެއް ކަނޑައެޅުން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މި
ސިޓީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ފައިލްކޮޅުގައި މިހާރު ވެސް އޮންނާނެ. އަދި މިއާއި އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މަޝްވަރާކޮށް ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމަށް މި ނިމިފައިވާ. އަޅުގަނޑު ފަސްވަރަކަށް މިނިޓު އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި
މަފްޙޫމުގައި ކުރިއަށް ވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑު ހަމަ މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް
ޓަކައި ދަންނަވައިލާނީ. އިދާރީމޭޒުން މި މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް އައުމާއި އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ކުރިއަށް ގެންދަން މަސައްކަތް ފައްޓާފައި ނިންމީ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ހަމަ ރަނގަޅަށް މި ވިދާޅުވެފައި މާދަމާ ބައްދަލުވުމުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ގޮތެއް ނިންމަން އެއީ ކަންނޭނގެ މި ބަރާބަރަށް ބަލައި ވެސް ލެވޭނީ އޭރުން. ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުން
އެދެން.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި މައްސަލައިގައި ކުރީ ދުވަހު ވެސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް މި ކޮމިޓީގައި ހުންނަވައިގެން ވެސް އޭރު
ވިދާޅުވި ބައެއް މަޢުލޫމާތުތައް ސާފުކުރަން ބޭނުމޭ. މިކަހަލަ މައްސަލައެއް އައިމަ ވީހާ ވެސް އަވަހަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ކުރި ކަންތައް ހަނދާން ނުނެތެނީސް މި މަސައްކަތް ނިންމައިލާނަމަ ހަމަ އެއް ދުވަހުން ވެސް
ދެތިން ދުވަސް ތެރޭގައި ވެސް ނިމިދާނެ. އެކަމަކު އަނެއްކާ ވެސް މި މައްސަލަ މިއީ ވަރަށް ގިނަ ދުވަހު
އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު އަނެއްކާ ވެސް މިއަދު އެޖެންޑާކުރެވެމުން މިދަނީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ މިކަމަށް މުޤައްރިރު ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވަން މެންބަރުންނަށް. އަދި އޭގެ ފަހުގައި މި ކުރިން މި
ފާސްކޮށްލި ކަހަލަ އެއްޗެއް ނޫން މިއީ. މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ވެސް ޒިންމާއެއް އެބަވޭ ދައުލަތުގެ މިފަދަ
މުހިންމު ކަމަކާ ބެހޭގޮތުން އެއްޗެއް ބުނާއިރުގައި އެކަމާ ބެހޭގޮތުން އެ ހޯދަންޖެހޭ ރަނގަޅު މަޢުލޫމާތުތައް ހޯދައިގެން
މިކަމާ ބެހޭގޮތުން ގޮތެއް ނިންމަން. އަދި މިކަމާ ބެހޭގޮތުން އިތުރަށް ސާފުކުރަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތެއް މެންބަރަކު އޮވެއްޖެ
ކަމަށް ވަންޏާ އެ މަޢުލޫމާތު އެ މެންބަރުންނަށް ސާފުކޮށްދިނުމަކީ ވެސް މުޤައްރިރު ކުރައްވަންޖެހޭ ކަމަކަށްވާތީވެ
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އެންމެ ލަސްވެގެން ވެސް މާދަމާ ގަޑިއަކަށް ހަދަން. ދެން އަދި އެހެންނޫނިއްޔާ ދެން
އެއަށްވުރެ ދިގުކުރިޔަސް ވެސް އަނެއްހެން އޮތް މައްސަލައެއް މިއަކުއެއް ނެތް. މިކަން ނުކޮށްގެނެއް މާދަމާއަކު
12

ދިމާވާނެ ވަކި ޚާއްޞަ ކަމެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ މުޤައްރިރަށް ފަސޭހަގޮތަކަށް މެންބަރުންގެ
ވިސްނުމާ އެއްގޮތަށް ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވައިގެން މި ކަންތައް ކުރިއަށް ގެންދަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު މީތީގައި އެހާ ސާފެއް ނޫން މި ބޭނުންވާނެ އިނގޭތޯ މަޢުލޫމާތު. މިހާރު ބިލިއަނުން ހުރި ތަންތަން ވެސް
މީގައި ނެތް ފާހަގަކޮށްފައެއް. މިސާލަކަށް، މި ފޮނުވާފައި އޮތްއިރުގައި މިލިއަނުން ކަމަށް ޖަހާފައި ހުންނަނީ އެއީ
މިލިއަނަކުން ނޫން. އެއީ ބިލި އަނުން މިހިރީ މި ހުރިހާ ފިގަރތަކެއް ވެސް. އެހެންވެއްޖެ އްޔާ މި ކަރުދާހުގައި އެ
އެއްޗެހިތައް އެނގޭނެ ގޮތަކަށް އިންނަންޖެހޭނެ ލިޔެވިފައި ބިލިއަނުންކަން މި ފިގަރތައް ދީ ފައި މިހިރީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ހަމަ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ހާޒިރުކޮށްގެން މި ކަންކަން ސާފުކުރަން ހުށަހަޅަން އިނގޭތޯ ކޮމިޓީއަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މި އެޖެންޑާގެ ދަށުން އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ އެބަ އަޅުގަނޑުމެން ވަގުތެއް އެބަ
އަރުވަންޖެހޭކަން. އެއީ ފިސްކަލް ސްޓްރެޓެޖީ އަންގައިދޭ ބަޔާން ޢާއްމުގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއީ ދައުލަތުގެ
ޚަރަދަށް ޒިންމާވުމުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޮނުވަންޖެހޭ ފޮނުވުމެއް މިއީ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ
ބަޖެޓު މަރުޙަލާ ތެރޭގައި މިއަށް ބަޙުސްކުރެވުނު ވަރަށް ގިނަފަހަރުފަހަރު ދޭ. ދައުލަތުގެ ދަރަނި ޖީ.ޑީ.ޕީގެ
ނިސްބަތުން ހިފެހެއްޓިފައި ހުރި މިންވަރަކީ ކޮބައިކަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކުރައްވަމުން ގެންދެވި ސުވާލެއް.
އަޅުގަނޑުގެ ވިސްނުމުގައި މި ކުޑަކޮށް ލަސްކޮށްލަންޖެހުނު މައިގަނޑު އެއް ސަބަބުވެސްމެ އެއީ 2017 އަށް
ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ނިމިގެން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެ
ތަޞައްވުރެއް ކުރަހާލެވޭނެ. އެއީ 2016 އަށް މިއޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް ލިބިފަ. އަދި 2016 ވަނަ، 2017
ވަނަ އަހަރުގެ މެދުތެރޭގައި ޖުލައި މަހުގައި އަނެއްކާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޑޮކިއުމަންޓް އަންނާނެ.
އެހެންވީމާ، އެދޭތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ރަނގަޅަށް ދިރާސާކޮށްގެން ތިބެ ފުރިހަމަ ޖަވާބެއް އެރުވޭނެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވިދާޅުވި ފަދައިން ކޮންމެހެން މިއަދުން މިއަދަކަށް
ޖަވާބުދީ ނިންމަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން މި ކަމަކީ. ނަމަވެސް، މެންބަރުން ހަމަ ރަނގަޅަށް ވިސްނުމަށްފަހުގައި
13

މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހަމަ ރަނގަޅަށް ލިބިގެން ނިންމެވު ން އަޅުގަނޑު ވެސް އެދޭތީވެ އެ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން،
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިއީ ޖަވާބެއް ހޯދަންޖެހޭ ކަމެއް ވެސް ނޫން. މިއީ ގާނޫނުގައިވާ ގޮތަށް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ކަމެއް.
ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވާ ގާނޫނުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުށަހެޅުމެއް. މިއޮތީ މި
ހުށަހަޅާފަ. މީގައި މި ބޭނުންވާ ހުރިހާ މަޢުލޫމާތު މިއޮތީ ލިބިފަ. އެއީ ދައުލަތުގެ މެދުރާސްތާ ދަރަނީގެ ސްޓްރެޓެޖީ
އާއި ދެން ދައުލަތުގެ ދަރަނީގެ ސްޓްރެޓެޖީ އާއި ފިސްކަލް ޕޮލިސީގެ އަމާޒުތަކާ . މި އެއްޗެހި ބަރާބަރަށް މިހިރީ
އެނގެން އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް ފާޑުކިޔާ ގޮތެއް ހަދަންޏާ ހަދަންވީ. މިއަށް ފެތޭތޯ ބަލަންޏާ ބަލަންވީ.
މީހަކު ގެނެސްގެން ސާފުކުރަންޖެހޭ އެއްޗެއް ވެސް ނެތް އަދި ނިންމަންޖެހޭ ނިންމުމެއް ވެސް ނެތް. އަދި
ނިންމައިގެން ދަންނަވަންޖެހޭ ދެންނެވުމެއް ވެސް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން މިއާއި ދޭތެރޭގައި ވިސްނާ ގޮތްތަކެއް
ވިސްނާފައި ބަޖެޓު ފާސްކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގެ ފިގަރތަކަށް ބަދަލުގެނެސް ނޫނިއްޔާ ދަރަނި ކުޑަކޮށް
ނޫނިއްޔާ އާމްދަނީ ހޯދުމަށް އިތުރުކޮށް ނޫނިއްޔާ އެ ކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި މި މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭ
ކަންތައްތަކެއް ކުރުމަށް ޓަކައި މިހާރު މި އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ބަޖެޓު ނިންމާފައި މިއޮތީ ދައުލަތުގެ
މެދުރާސްތާ ދަރަނި. ސްޓްރެޓަޖީ މިއޮތީ ފެންނަން. ދަރަނީގެ މި އުސޫލުތައް މިއޮތީ މިހެން. ފިސްކަލް ޕޮލިސީގެ
އަމާޒުތައް މިއޮތީ އެނގެން. އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ ދެން އިތުރަށް މި ކަމަށް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް އިތުރަކަށެއް އިނގޭތޯ.
މީގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ވާހަކައެއް ދަންނަވާލާނަން. ހަމަ ކިރިޔާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މިންގަނޑުތަކުން ދަރަނި
ހިފެހެއްޓޭ މިންވަރުގަ އި ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން މި ހުރީ މި އަހަރުގެ ދަރަނިތައް. އެއީ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ
ކަމަކީ. 2015 ވަނަ އަހަރު މިހިރީ ވެސް ޖުމުލަ ދަރަނީގެ ނިސްބަތުން 57.6% ޖީ.ޑީ.ޕީގައި މިއޮތީ. ދެން މިހާރު
58. ދެން 2014 ވަނަ އަހަރުގައި މީނދީ 66، 2013ގައި އިނީ 61 ނުވަތަ 62. މިގޮތުން ބަލާއިރުގައި ފާހަގަކުރެވޭ
ކަމަކީ 2013 އާއި 2014 އާ އަޅައިބަލާއިރުގައި 2015ގެ ދަރަނިތައް މިހާރު އަންދާޒާކުރެވިފައި ހުރީ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ
ނިސްބަތުން ދަށްވަމުންކަން. އެހެންވީމާ، 60% ނޮމިނަލް ކަޓްއޮފް ރޭޓްކަން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް
އެނގޭ. އެހެންކަމަށް ވަނީވިއްޔާ ސްޓްރެޓަޖިކް ގޮތަށް މިކަން ކުރެވޭ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ދަރަނި
ދަށަށް އެޒް އަ ޕަސެންޓޭޖް ދަށަށް ދާކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެއީ ރަނގަޅު ފާލެއް ކަމުގައި ދަންނަވަންޖެހެނީ. އެއީ މީގެ
ކުރީގައި 66% ވުރެން އެ އިންޑިކޭޓަރު ދަށަށް މިދަނީ. އެހެންވީމާ، 58% އިނީމާ ރެޑް ލެވަލަށްވުރެން 2%
ދަށުގައި އެ އިނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ ރަނގަޅު ކަމަށް މި ދަރަނީގެ ސްޓްރެޓަޖީ މިދާ ގޮތަށް އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، މިއަކީ އަޅުގަނޑުމެން ގޮތެއް ނިންމަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސްޓްރެޓަޖީގައި
14

އަޅުގަނޑުމެން ކަށަވަރުކުރަންޖެހެނީ ދައުލަތުގެ ދަރަނީގެ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތަކަށް
ކުރިއަށްދެވޭނެ ކަމެއްތޯ ކަށަވަރުކުރުން. އެ ކަށަވަރުކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައި ހުރި އަދަދުތައް މި
ހުރީ، ސިޔާސަތުތައް މި ހުރީ. އެހެންވީމާ، މި ސިޔާސާތުތައް ކަމުނުދާ ކަމުގައިވަންޏާ މި ކަމުނުދާ ވާހަކަ
ބުނެވިދާނެ. އެކަމަކު މި 58ގައި ހުންނަ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ މި ގާތްގަނޑަކަށް ދުނިޔޭގެ މީހުން ޢާއްމުކޮށް ޔޫ.އެން
ތަންތަނުން މި ބަލާ މިންގަނޑު ތެރޭގައި ހިފެއްޓިފައި ހުރިކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭތީ އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލީ.
އަޅުގަނޑަށް ރަނގަޅު މި ފިސްކަލް ޕޮލިސީގެ އަމާޒުތަކާއި މި ދަރަނީގެ މެދުރާސްތާ ސްޓްރެޓަޖީއާ. ދެން މިއާ
އެއްގޮތަކަށް ޢަމަލުކޮށް މި ކަން 2016ގައި ތަންފީޒުވުން މުހިންމީ. މިސާލަކަށް އަހަރު ނިމޭއިރުގައި އަނެއްކާ
އާމްދަނީ ނުލިބިގެން ޑެފިސިޓް ބޮޑުވެގެން ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން މި ބޮޑުވެގެން 60% ވުރެން މައްޗަށް
ހިނގައްޖެއްޔާ އެއީ އެލާމިންގ މައްސަލައެއް އެހެން ނުގޮސް މިހާރު ވެސް 14 ،2013 މިގޮތަށް ދަށަށްދާ ކަމަށް
ވެއްޖެ އްޔާ އެއީ މަރުޙަބާކިޔަންޖެހޭ ކަމެއް. 14ގައި އޮތީ 60 ވުރެން މައްޗަށް އަރާފައި 66 އަށް އަރާފަ. އެއޮތީ ރެޑް
ނޯޓިސްއިން މައްޗަށް ގޮއްސަ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައް. 14ގައި ގޯސްކޮށް މި
އިނީ. ދެން 15 ވަނަ އަހަރު މިއޮތީ ރަނގަޅަށް. ދެން 16 ވަނަ އަހަރުގެ އެތި އަދި ނު ވެއް އާދޭ. އަހަރު ނިމުނީމަތާ
އަންނާނީ. އެހެންވީމާ، 16 ވަނަ އަހަރުގައި އައީމަ 16 ވަނަ އަހަރުގެ ގޮތް ކިޔޭނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިން.
ވިލިނގިލި ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ދެންމެ ހަމަ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝަރީފް ވިދާޅުވި ފަދައިން ހަމަ މި
އެ ބޭފުޅުންގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީ އާއި އަދި ދަރަނީގެ މިންވަރު ލަފާކުރާ ސްޓްރެޓަޖީ މީނދީ ހުށަހަޅާފަ. ދެން މީގައި
އެބަ ބަޔާންކުރޭ ދެންމެ އެ ވިދާޅުވި އެއްޗަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ނަޒަރެއް ހިންގާލިން. 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް
ހުރި މިންވަރު 62.2% އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމަށް އެ ބޭފުޅުން އަންދާޒާކޮށްފަ އި އެބަހުރި. މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި
ދަޢުލަތުގެ ބޭރުގެ ދަރަނި ހުރި ބައެއް ރިސްކުތައް މަތިވެދާނެ ކަމަށް ވެސް އެ ބޭފުޅުން އެބަ ބަޔާންކުރޭ. ނަމަވެސް
އެތެރޭގެ ދަރަނި މާކެޓް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި އެތެރޭގެ ދަރަންޏަށް އެ ބޭފުޅުން އެބަ ޙައްލުވޭ. އެހެންވީމާ، އެ
އިންޑިކޭޓާސްތަކަށް ބަލާއިރު ހަމަ އެއަށްވުރެން ހަމަ މަތިވެގެންދާނެ ކަމަށް ބެލެވޭ. އާދެ! އެހެންނޫންތޯ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ޑީޓެއިލްކޮށް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން މީނދީ މި ޕޮލިސީސްތަކާއި ސްޓްރެޓަޖީތައް
ފޮނުވައިދެއްވާފަ. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ޓަކައި ދެން އިތުރަކަށް ދެންމެ އެ ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް ބަލަން ބޭނުންވާ ހަމަ
15

ކޮންމެ ދިމާލަކުން މީގައި އެބަހުރި ހުރިހާ ޑީޓެއިލެއް ފެންނަން މުޅި އަހަރުގެ ނިޔަލަށް. އެހެންވީމާ، މިހާރު ދެން މި
ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަކީ 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީން ފާސްކުރި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް
ދަރަނި ހިފެހެއްޓިގެން ރިކަރެންޓް ޚަރަދު ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ބާރުއަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓަކަ ށްވާތީ 2016 ވަނަ އަހަރު
މިއަށްވުރެން ރަނގަޅުވެގެންދާނެ ކަމަށް، 17 ވަނަ އަހަރު. އެހެންވީމާ، 16 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓް، 17 ވަނަ އަހަރަށް
ބަޖެޓް ތަންފީޒުކޮށް ނިމޭއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ އަޅުގަނޑަށް އެބައޮތް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ޔަޤީންކަން މި
އިންޑިކޭޓާސްތައް ދަށަށް ގޮސްގެން ރާއްޖޭގެ މި ފިސްކަލް ޕޮލިސީ ރަނގަޅުވެގެންދާނެ ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި އެހެން މެންބަރަކު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިނުގަންނަ ވާ ކަމަށް ވާނަމަ އަޅުގަނޑު
ޚުލާޞާކޮށްލެވޭތޯ ބަލާނަން އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެނަށް މި މަސައްކަތުގައި ދެވިފަ އި މިވާ ހިސާބު. ޢަބްދުލްޣަފޫރު. އާދެ!
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވުމުގެ ގާ ނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުގައި މި
ބަޔާންކުރާ ފިސްކަލް ސްޓްރެޓަޖީ އަންގައިދޭ ބަޔާން މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭން ސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ފޮނުއްވަންޖެހޭ. އެ މަސައްކަތް އެ އޮތީ ކުރައްވާފަ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝަރީފް އެ ވިދާޅުވި ފަދައިން އެ
މަސައްކަތް އެ އޮތީ ކުރައްވާފަ. އިތުރު ބަޔާނުގައި ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހިއްޖެ ކަމުގައިވާނަމަ މި 13 ވަނަ މާއްދާގެ
(ހ)ގައި މި ބަޔާންކުރާ ގޮތުން ފިސްކަލް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ ގާނޫނު އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލަނީ. 10 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބަޔާން އެ މާއްދާގެ (ށ)ގައި ވާގޮތުގެ މަތިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވައި ގެޒެޓްކުރުމަށްފަހު އެ
ބަޔާން އިޞްލާޙެއް ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް މިނިސްޓަރަށް ފެނިއްޖެނަމަ ސަބަބު ބަޔާންކޮށް އެ އިޞްލާޙެއް އެ ބަޔާނަށް
ގެނެވިދާނެއެވެ. (ށ)ގައި މި މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވާގޮތުގެ މަތިން ފިސްކަލް ސްޓްރެޓަޖީގެ ބަޔާނަށް އެއްވެސް އިޞްލާޙެއް
ގެނެސްފިނަ އެކަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއަށް ލިޔުމަކުން އަންގައި އެ އިޞްލާޙެއް ދިވެހި
ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓްގައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ. އެހެންވީމާ، އެ ބަދަލެއް ގެނެވެންޏާ ގެނެވޭނެ އުސޫލުތައް ވެސް މިއޮތީ
ވަރަށް ރަނގަޅަށް ހާމަކޮށްފަ. އަލުން އެނބުރި އަނެއް ކާ ވެސް މި ކޮމިޓީއަށް އަންނާނެ އެއްވެސް ބަދަލެއް އައިއްސި
ކަމުގައި ވާނަމަ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝަރީފަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަޖިލީހަށް މި ހުށަހަޅަން ފާސްކުރުމަށް ޓަކައި. ކުރަން ނުޖެހެންޏާ މަޖިލީހަށް އަންގަން މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި. އޯކޭ
އެހެންވީމާ އެ ނިމުނީ. އެގޮތަށް މި މައްސަލަ ނިންމާލަން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. މިހާރު ސްޓްރެޓަޖީ މި އޮތީ
16

ހުށަހެޅިފަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ލެވަލްތައް ހުރިވަރު އެބައެނގޭ. ފިސްކަލް ޕޮލިސީ އާއި މެދުރާސްތާ ދަރަނީގެ
މިންވަރު އެބައެނގޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މި މައްސަލަ ދެން މިހިސާބުން ނިމުނީ ކަމަށް ފައިލްކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިން.
ވިލިނގިލި ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމަށް ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއީ ގާނޫނެއްގެ ދަށުން ކުރަމުން އަންނަ ކަމެއް. މި ގާނޫނުގައި އެބަހުރޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަށަވަރުކުރަންޖެހޭ
ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އޭގެ ތެރޭގައި ދަރަނި ނެގުމާއި ގެރެންޓީ ދިނުމާއި މިހެން ގޮސް ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް ހުރޭ. އެހެންވީމާ، އެ މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި މިތަނަށް ފޮނުވަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތުތަކެއް ފޮނުވައި އެ
މަޢުލޫމާތުތަކެއް މިއީ. މީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަށަވަރުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. ދައުލަތުގެ ރިޒާވް
އަދި ފިސްކަލް ޕޮލިސީ ޑެފިސިޓް، ދައުލަތުގެ މި ރިކަރެންޓް ޚަރަދު މިހެން ގޮސް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި.
އެހެންވީމާ، މިއީ ހަމަ ހުރި ގޮތަށް އޮތް ގޮތަށް ހަމައެކަނި މަޢުލޫމާތެއް ފޮނުވުމުގެ ބޭނުމުގައި ހަމައެކަނި ފޮނުވާ
މަޢުލޫމާތެއްނޫން. މި މަޢުލޫމާތު މިތަނަށް ފޮނުވަންޖެހޭ. އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފެންނަ ލަފަ އާއި މަޝްވަރާ
ވެސް މި ދައުލަތަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށް ދެންޖެހޭ. އެގޮތުން ފޮނުވާ މަޢުލޫމާތެއް މިއީ. ދެން ތި ބޭފުޅުން ތި
ބޭނުންވާ މިންވަރަށް މަޢުލޫމާތު އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން މި ފާސްކުރަން ތި ހުށަހެޅުއްވީމަ
އަޅުގަނޑުމެން މިއަކާ ދެން އިތުރަކަށް ކޮންމެހެން ދައްކަން ބޭނުންވާ ވާހަކައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ކުރިއަށް
ގެންދިއުމާ ދެތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޢުތިރާޟެއް ނެތް. ދެން ކުރީދުވަހު އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ދެންނެވީ ހަމަ
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް އެ ވާހަކަ ހައިލައިޓްކޮށްފަ އި ހުރީމަ އެ ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ގެންނަން އެ ކުރަން
ބޭނުންވާ ބައެއް ސުވާލުތަކެއް ހުރީމަ. އެކަމަކު މިއަދު އެމް.ޑީ.ޕީން ހުށަހަޅުއްވަނީ އެ ގޮތަށް އެ ކުރިއަށް ގެންދަން.
17

އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރަން މިހާރު މި ގޮތަށް މިކަން ނިންމަން. ދެން މި ނިމުނީ.
އަޅުގަނޑު ދައްކަން ބޭނުންވާ ބައެއް ވާހަކަ އެބަހުރި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ޚިޔާލު ހަމަ މިކަމުގައި އެއްގޮތްވީމަ އެއީ އަޅުގަނޑަށް ފަސޭހަ. އަޅުގަނޑުމެނަށް މިނިސްޓްރީ
އޮފް ފިނޭންސުން ލިބިގެން ދިޔަ 16 އިން 18 އެކުލަވަ އިލާ މެދުރާސްތާގެ ދަރަނީގެ ސްޓްރެޓަޖީ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ 5
ނުކުތާގައި ހިމެނޭ މި ގާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ ދަ އުލަތުގެ ދަރަނީގެ ސްޓްރެޓަޖީތައް ތިރީގައިވާ މަޢުލޫމާތުތައް
ހުންނަންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ އޭރިޔާތައް ކަވަރުކޮށްފަ. އޭގެ ތެރޭގައި ދައު ލަތުގެ ދަރަންޏާ ގުޅޭގޮތުން
ކަނޑައަޅާ ލަނޑުދަނޑިތައް ގްރޮސް ޑޮމެސްޓިކް ޕްރޮޑަކްޓިވް ނިސްބަތުން ދަ އުލަތުގެ ޖުމުލަ ދަރަނި ބަހައްޓާނެ
މިންވަރު އެއީ ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން އެ ވާހަކައަށް އަލިއަޅުވާލެއްވި. ދައުލަތުގެ ޖުމުލަ ދަރަނީގެ
ޕޯޓްފޯލިއޯގެ ތެރޭގައި ދައުލަތުގެ ބޭރު ދަރަންޏާ އެތެރޭގެ ދަރަނި ބަހައްޓާނެ މިންވަރު. ދައުލަތުގެ ދަރަންޏާ ގުޅޭ
ރިސްކްތަކާ ގުޅޭގޮތުން އަޅަން ކަނޑައަޅާފައިވާ ނުވަތަ އަޅަމުންދާ ފިޔަވަޅުތައް. ދަރަންޏަށް ނަގާ ފައިސާއިން ކުރާ
ބޭނުން. މި 5 މުހިންމު ނުކުތާތައް ހިމެނޭތީވެ ގާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި މިވަނީ ދައުލަތުގެ ދަރަންޏާ
ގުޅޭގޮތުން ކަނޑައަޅާ ލަނޑުދަނޑިތައް ހަމަ އެއާ އެއްގޮތަށް ގްރޮސް ޑޮމެސްޓިކް ޕްރޮޑަކްޓް ނިސްބަތުން ދައުލަތުގެ
ޖުމުލަ ދަރަނި ބަހައްޓާނެ މިންވަރު ދައުލަތުގެ ޖުމުލަ ދަރަނީގެ ޕޯޓްފޯލިއޯގެ ތެރޭގައި ދައުލަތުގެ އެކްސްޓާނަލް
ދަރަންޏާއި ޑޮމެސްޓިކް ދަރަނި ބަހައްޓާނެ މިންވަރު، ދަ އުލަތުގެ ދަރަންޏާ ގުޅޭ ރިސްކުތަކާ ގުޅޭގޮތުން އަޅަން
ކަނޑައަޅާފައިވާ ނުވަތަ އަޅަމުންދާ ފިޔަވަޅުތައް. ދަރަންޏަށް ނަގާ ފައިސާ ބޭނުންކުރާ ގޮތް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން
ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވުމުގެ ގާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނުކުތާތައް. އެހެންވީމާ، މި ރިޕޯޓްގައި
އެކަން ހާމަކޮށްފައޮތް ކަމުގައި ދަންނަވަން. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިހާރު ޚިޔާލު އެއްގޮތްކުރެވިފައި
އޮތްގޮތުން މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ހުށަހަޅުއްވައި ވިލިނގިލި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިން އަދި އޭގެ އިތުރުން ވިލުފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު އެގޮތަށް
ތާއީދުކުރެއްވީމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މެންބަރުންގެ މަސައްކަތްޕުޅު ނިންމެވުމުގައި މި ދެއްވަން ބޭނުންފުޅުވާ އެހީތެރިކަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިގެން ދިޔައިއްޔޭ. އެހެންވީމާ، މި މަސައްކަތް މިގޮތަށް ނިންމައި އެޖެންޑާ މަސައްކަތް ނިންމަން
ދިއުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނަން. ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވުމުގެ ގާނޫނު 7/2013 ގައި 10 ވަނަ މާއްދާގެ
(ހ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފިސްކަލް ސްޓްރެޓަޖީ އަންގައިދޭ ބަޔާން 20 ވަނަ މާއްދާ ގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ދައުލަތުގެ ދަރަނީގެ ސްޓްރެޓަޖީ އަންގައިދޭ ބަޔާން ކޮމިޓީގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ފޮނުއްވާފައިވާތީވެ މިނިސްޓްރީ އޮފް
ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީގެ ނަންބަރު 25 ޖުލައި 2016ގެ ސިޓީ މެންނަރުންނާ ޙިއްޞާކުރުމަށްފަހުގައި ސިޓީގައި
18

ފޮނުއްވާފައިވާ ގޮތަށް އެކަން އެންމެ ރަނގަޅު ކަމަށް އެ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށް މެންބަރުން
އިއްތިފާޤުން މި ކޮމިޓީ މިއަދުގެ ހާޒިރީގެ އިއްތިފާޤުން ނިންމެވީ ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި އިޢުލާނުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ
5 ވަނަ އެޖެންޑާގައި މި ވަނީ ހުޅުމާލެ 2 ވަނަ ފިޔަވަހީގެ މަގު ހެދުމުގެ މަޝްރޫޢަށް ހައުސިންގ ޑިވަލޮޕްމަންޓް
ކޯޕަރޭޝަން އެކްސްޕޯޓް އިންޕޯޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާއިން ނަގާފައިވާ 34.3 މިލިއަ ން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ ލޯނަށް
ދައުލަތުގެ ނަމުގައި ދީފައިވާ ގެރެންޓީ ލިޔުންތައް ކޮމިޓީގެ މަޢުލޫމާތައް ޓަކައި ފޮނުވާފައިވާތީވެ މިނިސްޓްރީ އޮފް
ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީގެ 20 ނަންބަރު 2016ގެ ސިޓީ މެންބަރުންނާ ޙިއްޞާކޮށް މަޝްވަރާކުރުން. އަޅުގަނޑު
ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ކުރިން ވާހަކަދެއްކިއިރު އަޅު ގަނޑު ނުދެންނެވީ ދައު ލަތުގެ ޕޮޒިޝަން ރިޕޯޓް ބަޖެޓާއެކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ލިބިފައިވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ނުދެންނެވީ. އެއީ ބަޖެޓް ފޮތުގައި ތި ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ
ޕޮޒިޝަން ރިޕޯޓް އޮތްތަން. އަޅުގަނޑު ހުޅުލޭގެ 2 ވަނަ ފިޔަވަހީގެ މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢު ހައުސިންގ ޑިވަލޮޕްމަންޓް
ފައިނޭންސް ކޯޕަރޭޝަނުން އިންޕޯޓް އެކްސްޕޯޓް ބޭންކުން 34.3 މިލިއަން ޑޮލަރު ލިބިފައި އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
މަރުޙަބާ ދަންނަވާކަމެއް. އެއީ ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތަށް ފައިސާ ހޯދުމަކީ ޚާއްޞަކޮށް އިމްޕޯޓް އެކްސްޕޯޓް
ޑިވަލޮޕްމަންޓް ބޭންކް ކަހަލަ ތަންތަނުން ލިބުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މިކަމަކީ އަޅުގަނޑު މަރުޙަބާ
ދަންނަވާ ކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވައި މި މައްސަލަ ވެސް މިހިސާބުން ނިންމާލުމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަޢުލޫމާތު ލިބިއްޖެ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިކަމާ ބެހޭގޮތުން ފޮނުވަންޖެހޭ ހުރިހާ މަޢުލޫމާތެއް އެބަހުރި މިކޮޅަށް ފޮނުވާފަ. ދެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މިހާރަކު
ނޯވޭ މިއަށް ރުހުން ދޭކަށް ނުވަތަ މި ބަލައިގަންނާކަށެއް. މި މަޢުލޫމާތު މިތަނަށް ލިބުނީމަ އެ ނިމޭ އެއްޗެއް އެއީ.
އެހެންވީމަކާ މިއަކާ ބެހޭގޮތުން މާބޮޑު ތަފުޞީލަކަށް ދާކަށް އޮތް ޖާގައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އެ ގޮތަށް މިކަން ވެސް
ނިންމާލަން އެ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާތީ އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރަން މިގޮތަށް.
19

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އާމިރު. ނިންމާލެއްވީތޯ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު.
އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ވެސް ރިޔާޟް އެ ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑަކަށް ހިޔެއްނުވޭ މީގެ ދެން
އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ދޭންޖެހޭ ހުއްދައެއް ނޫނީ ކަމެއް އޮންނަ ކަމެއް. ހަމަ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފޮނުވަންޖެހޭ ރިޕޯޓެއް މި ރިޕޯޓަކީ. އެހެންވީމާ، މި ރިޕޯޓާ ދޭތެރޭގައި ވަކި އަޅުގަނޑުމެން އެއްޗެއް ކިއުމުގެ މާނައެއް
އޮތްހެނެއް ހިޔެއްނުވޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިއްޖެ ކަމަށް ބަލާ މި ނިންމާލަންވީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޚިޔާލު ވަރަށް ބޮޑަށް އެއްގޮތްވުމާ ގުޅިގެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަމުން އަޅުގަނޑު ހަމަ
ކޮމިޓީގެ ރެކޯޑަށް ޓަކައި އެއް އޮންނަންވާ ގޮތް ދަންނަވާލުން ފިޔަވައި ހަމަ އެއްގޮތްކޮށްލުމަށް ޓަކައި ދަންނަވާލަނީ.
ހުޅުމާލޭ 2 ވަނަ ފިޔަވަހީގެ މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢަށް، ހުޅުމާލެ 2 ވަނަ ފިޔަވަހީގެ މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢު ހައުސިންގ
ޑިވަލޮޕްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަނުން އެކްސްޕޯޓް އިމްޕޯޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާއިން ނަގާފައިވާ 34.3 މިލިއަން އެމެރިކާ
ޑޮލަރުގެ ލޯނަށް ދައުލަތުގެ ނަމުގައި ދީފައިވާ ގެރެންޓީ ލިޔުންތައް ކޮމިޓީގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ލިބިފައިވާ ކަމުގައި
ކަނޑައަޅަން. އަދި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެގޮތަށް ނިންމަވައިދެއްވީތީ ޝުކުރުދަންނަވަން. އަޅުގަނޑުމެނަށް ހަމަ ދެން
ވެސް މިވަނީ އޭގެ މަސައްކަތެއް. ސަރުކާރުގެ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން ހުޅުމާލެ 2 ވަނަ ފިޔަވަހީގައި
ސޯޝަލް ހައުސިންގެ ގޮތުގައި 50 ހައުސިން ޔުނިޓް ޢިމާރާތްކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ތުރުކީގެ ކުންފުޏެއް ކަމުގަ އިވާ
އޮސްޓާ ހޯލްޑިންގސަން ދައުލަތުގެ ނަމުގައި ދީފައިވާ ސަ ވަރިންގ ގެރެންޓީގެ ލިޔުންތައް ކޮމިޓީގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި
ފޮނުއްވާފައިވާތީވެ އެ މިނިސްޓްރީގެ 20 ނޮވެމްބަރު 2016ގެ ސިޓީ މެންބަރުންނާ ޙިއްޞާކޮށް މަޝްވަރާކޮށްލުމަށް.
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިޝާރާތުން އަޅުގަނޑަށް ބޮޑަށް މި އެނގެނީ ހަމަ މިކަމަކީ މެންބަރުންނަށް މަޢުލޫމާތަށް
ޓަކައި ލިބިއްޖެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށް އެކަން އިޢުލާނުކޮށް މަސައްކަތް ނިންމާ މިއަދުގެ އެޖެންޑާ ނިންމާލުމަށް. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޝަރީފްގެ އިޝާރާތުން އެހެން ފެންނަތީ އަދި އިއްޒަތްތެރި އެހެން މެންބަރަކު މި ކަމަށް ވަކި އިތުރު އެއްޗެއް
ވިދާޅުނުވެ މިކަމުގައި ބައިވެރިވަޑައިގެން ތިއްބަވާތީ އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ ޚިޔާލު ވަރަށް ބޮޑަށް އެއްގޮތްވެފައޭ
މިއޮތީ. މި ޑިމޮކްރަސީގައި އޮންނަ އެންމެ ރިވެތި އެއް އުސޫލަކީ މި ކޮންސެންސަށް ތަބާވުން. އެންމެންގެ ޚިޔާލު
އެއްގޮތްވެއްޖެއްޔާ އެއީ ދެން ވަރަށް ރަނގަޅު ގޮތެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅަން އޮންނަނީ ލިޔުމުގައި. އެހެންވީމާ، އެގޮތް
ކަނޑައަޅަމުން އަޅުގަނޑު ހަމަ އިޢުލާނުކޮށްލަން ހަމަ އެ ވާހަކަ ވެސް ކޮމިޓީގެ ރެކޯޑިންގައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި 6
20

ވަނަ އެޖެންޑާގައި މިވާ، 6 ވަނަ ނުކުތާގައިވާ ސަރުކާރުގެ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން ހުޅުމާލެ 2 ވަނަ
ފިޔަވަހީގެ ސޯޝަލް ހައުސިން ގެ ގޮތުގައި 50 ހައުސިން ޔުނިޓް ޢިމާރާތްކުރުމަށް ހުށަހަޅު އްވާ ތުރުކީގެ ކުންފުންޏެއް
ކަމުގައިވާ އޮސްޓާ ހޯލްޑިންގސަންއަށް ދައުލަތުގެ ނަމުގައި ދީފައިވާ ސަވަރިންގ ގެރެންޓީގެ ލިޔުންތައް މާލިއްޔަތު
ކޮމިޓީއަށް ލިބިފިވާ ކަމާއި އަދި މެންބަރުން ވިސްނުމަށްފަހުގައި އެކަމަށް ތާއީދުކުރައްވާ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން. އެހެނިހެން ކަންތަކުގެ ގޮތުގައި މިއޮތީ 7 ވަނަ ނުކުތާގަ އި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު އެހެނިހެން ކަންތަކުގެ ބައިގަ އި މާބޮޑު ކަމެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، މާދަމާ
އިރާދަކުރެއްވެއްޖެއްޔާ އެހެން ބައްދަލުވުމެއް އަޅުގަނޑުމެން ދެން ނުނިމި ހުރި ކަންތަކަށް ބާއްވާނަން. ނުނިމި ހުރި
މުހިންމި ކަމެއް އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ އެކަމަށް. އެއީ ރިސެސްއަށް ދިއުމުގެ ކުރިން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް
އެކީއެކައްޗަކަށް ނިންމާލުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ކޮށްދެއްވި މަސައްކަތްޕުޅުތަކަށް ޝުކުރުދަންނަވަން.
މިއަދުގެ ކޮމިޓީ ނިންމާލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
____
21